

RESMİ VE ÖZEL İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ EĞİTİCİ KOL ÇALIŞMALARININ AMAÇLARINA ULAŞMA DÜZEYİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ (Kayseri İli Örneklemi)

Yrd. Doç. Dr. Kemal DURUHAN

Adres: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Bölüm
e-posta: kduruhan@inonu.edu.tr

Öğr. Gör. Semra DEMİR

Adres: Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
e-posta: sdemir@erciyes.edu.tr

Özet

Bu araştırma, devlet okulları ile özel okulların, Eğitici Kol Çalışmalarının amaçlarına ulaşmasında, yeterlilik düzeylerini karşılaştırmalı olarak belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada söz konusu çalışmaların yeterliliğinin, öğrenci gözüyle değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla da toplam 300 öğrenci üzerinde bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi SPSS paket programı ile t-testi uygulanarak yapılmıştır. Verilerden elde edilen sonuçlara göre; Eğitici Kol Çalışmalarının hem devlet okullarında hem de özel okullarda istenilen düzeyde ve nitelikte yapılmadığı saptanmıştır. Ayrıca grupla çalışma zevki aşılama, planlı ve düzenli çalışma alışkanlığı kazandırma, demokratik tutum ve alışkanlıklar kazandırma gibi konularda, özel okulların devlet okullarından daha düşük etkililik düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Resmi okul, özel okul, eğitici kol çalışmaları.

Abstract:

This research has been conducted in order to determine the level success of extra-curricular activities in public and private schools comparatively. In the research, the evaluation of the mentioned subject is done from students' point of view. For this purpose; 300 students have been given a questionnaire.

The analysis of the data has been done with SPSS through t test. According to the results of the analysis; It has been found out that extra-curricular activities are implemented at a desired level or content neither in public nor in private schools. Apart from that, it has been found out that private schools have lower effectiveness level in providing group works, planned and regular study habits, and democratic attitudes and habits.

Key Words: Public school, private school, extra-curricular activities

Giriş

Bireyler, demokrasiyi sağlayan ilkeleri, tutumları, değerleri öğrenmek, yaşamak ve üzerlerine düşen sorumluluğa sahip çıkmak zorundadırlar. Demokratik yaşamın beraberinde getirdiği özgürlük, eşitlik gibi ilkeler herkes tarafından istenmekte olduğundan demokrasi ve demokrasi kültürünün nasıl işlev gördüğüne dair bilgiler, tutumlar, değerler öğretilmeli ve öğrenilmelidir.

Demokrasinin işlemesi, eğitim düzeyi yüksek yurttaşların yetiştirilmesini gerektirir. Eğitim, bireylere hem demokrasinin öğretilmesine, hem de onlara demokratik ortam yaratarak demokrasiyi yaşam biçimine dönüştürmelerine olanak sağlayabilir.¹ Öğrencilerin, demokrasinin, salt bir yönetim biçimi olmayıp bunun ötesinde bir hayat biçimi ve erdem olduğunu görmeleri, onlara, ailede ve okulda demokratik bir ortamın havasını soluma imkanı vermekle sağlanabilir. Çünkü demokrasi öğretimi; okullarda öğretimi yapılan herhangi bir ders gibi değildir. Demokrasi, ancak tutum ve davranışlar düzeyinde, günlük hayatta pratiği yapılarak öğrenilebilen ve benimsenebilen bir değerler sistemidir.²

Demokrasinin genç kuşaklara öğretilmesi, benimsetilmesi ve geliştirilmesi okulun görevleri arasındadır. Okul eğitim ve öğretim görevlerini yerine getirdiği zaman, toplum da gelişecek, demokratik tutum ve davranışlara sahip insanlar çoğalacaktır. Okuldaki demokrasi uygulamaları, öğrencilerin bu yolda davranış geliştirmelerini sağlamalıdır. Okul içi demokrasinin uygulanmasını ve gelişmesini sağlayan etkinliklerden biri de Eğitici Kol Çalışmalarıdır (EKÇ). Eğitici Kol Çalışmaları, belirli konular çerçevesinde öğrencilerin katılımını gerektiren çalışmalardır.³

Örgün eğitim programları içerisinde ve onun bir parçası durumundaki eğitsel etkinlikler, öğrencinin birey olarak kendisini istediği gibi biçimlendirebilmesine ve kendisini gerçekleştirmesine olanak tanıyabilecek ortamlar ve uygulamalardır. Bu nedenle eğitsel etkinlik uygulamalarının, eğitimin genel ve özel amaçları içerisindeki önemi yadsınamaz.⁴ Eğitici çalışmaların yararlarını R.Schorling üç noktada toplamıştır.⁵ 1- Derslerin yetersizliğini gidererek kişiliğin bir bütün halinde gelişmesini sağlamak 2- Vatandaşlık eğitimi sağlamak 3- Boş zamanları iyi kullanma alışkanlığı kazandırmak.

¹ Kasım Karakütük, Demokratik Laik Eğitim (Çağdaş Toplum Olmanın Yolu). Anı Yayıncılık, Ankara 2001.

² <http://okulmeclisleri.meb.gov.tr/belgeler/onem.htm>'den 2004'te indirildi.

³ İsmail Doğan, Modern Toplumda Vatandaşlık Demokrasi ve İnsan Hakları (İnsan Haklarının Kültürel Temelleri), Pegem A Yayıncılık. Ankara (2001).

⁴ Şükran Kılbaş, "Varoluşçu Eğitim Felsefesi Açısından Eğitsel Etkinlikler" Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 (19):32.(2000).

⁵ Akt: Cavit Binbaşıoğlu, Genel Öğretim Bilgisi, Binbaşıoğlu Yayınevi, Ankara, 1988, s.241.

Okullarda, EKÇ İlköğretim, Lise ve Dengi Okullar Eğitici Çalışmalar Yönetmeliğine⁶ göre düzenlenmektedir. Yönetmelik on iki bölümden oluşmaktadır ve bu yönetmelikte, eğitici çalışmaların amacı, eğitici kollar, gün ve haftalar, genel milli kültürü artırıcı faaliyetler, özel ilgi ve meraklar yönünden çalışmalar, okullar ve diğer kuruluşlar arasında ilişkileri geliştirici çalışmalar, beden eğitimi çalışmaları, okullarda çıkarılacak dergi, gazete ve yıllıklar, okullarda gösterilecek filmler, yapılacak gösteriler geniş olarak açıklanmaktadır.

Eğitici kollar demokratik bir yapıya sahiptir. Başkan, Yönetim Kurulu, üyeler tarafından seçilir. Bir iç tüzükleri ve çalışma programları vardır. Öğrenciler eğitici kol faaliyetleri içerisinde çeşitli roller üstlenirler. Öğrencilerin üstlendikleri bu rolleri benimseyerek yerine getirmeleri, onlarda demokratik davranışların değer haline gelmesine yardım eder.

Toplumsal doku ve ilişkiler ağının en karmaşık bileşenlerinden olan toplumsal rol ve statü kavramlarının toplum/grup psikolojisiyle de yakın ilişkisi bulunmaktadır. Örneğin insan psikolojisinde başkalarına dair verilmiş toplumsal rol ve statüye ilişkin geniş bir kabul alanı bulunduğu hâlde, aynı durum kazanılmış rol ve statüler için geçerli değildir. Eğitim kurumlarında bir eğitsel zorunluluk olarak plânlanan ve uygulanan EKÇ'nin önemli bir fonksiyonu, insanın içsel olarak direnç göstermeye eğilimli olduğu kazanılmış toplumsal rol ve statüye ilişkin bireyin bilgi evreninde bilimsellik ve demokratiklik ilkeleri ekseninde bir meşruiyet alanı yaratmak, hem birey hem de grup ölçüğünde rol ve statü çatışmalarını en aza indirmektir.⁷

İlgili yönetmelikte kırk dört tane eğitsel kol adı verilmiştir. Bu eğitsel kollar okulun olanaklarına göre açılmaktadır. Okullar bu eğitsel kollardan açmak istediklerini ya da eklemek istediklerini öğretim yılı başında belirlerler. Eğitsel kollar da yapılacak çalışmaların planlanması, yönetilmesi tamamı ile öğrenciler tarafından yapılmaktadır. Rehber öğretmenlerin görevi genel bir gözetim ve denetlemedir. Yönetmelik okullarda her öğrencinin en az bir eğitsel kola girmesini zorunlu kılmaktadır.

Yönetmelikte eğitici çalışmaların ilkeleri şu şekilde belirlenmiştir.⁸ “Öğrencilerin okul hayatına mümkün olduğu kadar geniş ölçüde katılmaları ve kendi kendilerini yönetmeye alışmaları esastır, Eğitici Kol Çalışmalarının planlama ve yürütülmesinde öğrencilerin özellikleri, ilgi, yetenek ve ihtiyaçları ile çevrenin imkan ve şartları göz önünde tutulur, grup çalışmalarına olduğu kadar bireysel

⁶ Anonim, İlköğretim, Lise ve Dengi Okullar Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği Tebliğler Dergisi, 06-06-1983/2140:1-14,1983

⁷ A.Vahap Özpolat “Demokratik Davranışı İçselleştirme Aracı Olarak: Okullarda Eğitici Kol Çalışmaları” 2:19,2001. <http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/say121/ozpolat.htm> (13.05.2004)21:53 'de indirildi.

⁸ M. Ş Kocaoluk, F. Kocaoluk, Son Değişiklikleri ile İlköğretimde Temel Mevzuat ve Yönetmelikler, Kocaoluk Yayınevi, Adana (2003).

faaliyetlere de yer verilir, eğitici çalışmalar için belli bir süre ayrılır, bu süre öğrencilerin boş zamanlarını kapsayacak ve değerlendirecek şekilde düzenlenir ve bütün öğrenciler için aynı saate rastlatılır”.

EKÇ öğrencilerin ilerde başarılı birer vatandaş olmalarına yardım edecek çevre ve koşullar içinde yaşamalarını ve çalışmalarını sağlar. Bu faaliyetler öğrencilerin ilgilerine, ihtiyaçlarına ve yönelişlerine uyarlar, başlı başına birer pratik ve hayati amaca bağlı işler olarak ele alınırlar, işi ve çalışmayı sürekli bir etkinlik ve eğlenceli bir uğraş durumuna getirirler. Bu nedenlerden dolayı öğrencilerin yaparak yaşayarak deneyim kazanmalarına kültür ve karakter bakımından olgunlaşmalarına, özel yeteneklerinin gelişmesine, liderlik özelliklerinin belirlenmesine de geniş ölçüde yardım etmektedirler. Eğitsel Kol Çalışmaları öğrencilerin birçok ruhsal gereksinimini karşılamaktadır. Öğrenciler kendilerini yönetme alışkanlığı kazanmaktadır, içsel değerler geliştirebilmektedirler. Öğrenciler derste öğrendiklerini Eğitici Kol Çalışmalarında uygulama olanağı bulabilmektedirler. Öğrencilerin birlikte çalışma, iletişim, öğrenme, araştırma yeterlilikleri, Eğitsel Kol Çalışmalarıyla daha iyi gelişebilmektedir. Ayrıca okula yeni gelen çocuk duygusal yönden yetişkine bağımlıdır. Bu bağımlılık okulda tümüyle bağımsızlığa dönüşmese bile yavaş yavaş azalmak zorundadır. Çocuklar kendi kişisel güvenliklerini sağlamada, kendi arkadaşlarını seçmede, kendi zamanlarını kullanmada, kendi işlerini görmede git-tikçe artan bir sorumluluk almak zorundadırlar.⁹ Bu sorumluluğu kazandırmada EKÇ önemli bir araçtır.

Eğitsel Kol Çalışmaları gerektiği şekilde yapılırsa, kendilerini tanıyan, yeteneklerini geliştirebilen ve bu yetenekleri toplum yararına kullanabilen, planlı çalışma alışkanlığı kazanan, kendine güvenen, boş zamanlarını doğru değerlendirmeyi öğrenen, ilişkilerinde ölçülü, saygılı ve hoşgörülü davranabilen, grupla çalışabilen ve sorumluluk duygusuna sahip, bireysel girişimde bulunabilen öğrenciler yetişecektir. Boş zamanlarını nasıl kullanacaklarını bilen, kendine güvenen sorumluluk sahibi, sosyalleşmiş öğrencilerin oluşturacağı sınıf şüphesiz ki daha az sorun çıkaran, paylaşımların yüksek olduğu, öğrencilerin birbirlerine ve öğretmene karşı hoşgörülle yaklaştığı bir ortam olacaktır.

Kendinin ve etrafında olup bitenlerin bilincinde olan bir öğrenci sınıfa uyum sağlamakta da zorlanmayacaktır. Sınıf yönetimi açısından düşünüldüğünde, eğitsel kollar bireylerin sağlıklı gelişmesine yardımcı olmaktadır. Sağlıklı gelişen birey sınıfa uyum sağlamakta daha az zorlanır ayrıca demokratik yaşama daha kolay uyum sağlar.¹⁰ Eğitsel kollar öğrencilerin kendilerini ifade edip, sosyalleştikleri çeşitli beceriler kazandıkları güvenli ve demokratik ortamlardır. Uzun vadede düşünüldüğünde, öğrenciyi hayata hazırladığı ve gelişimine olumlu etkilerde bulunduğu için eğitsel kollar oldukça önemlidir. Bunun için okul yönetiminin, rehber

⁹ Kılıççı, Yadigar. Okulda Ruh Sağlığı, Anı Yayıncılık, Ankara 1992.

¹⁰ Ayşe Özdoğan, “Eğitsel Kol Çalışmalarının Sınıfa Etkisi” 2003. “http://egitirim.inonu.edu.tr/Aozdoğan_ekc.htm 28. 04. 2004, 22: 30’da indirildi.

öğretmenlerin ve velilerin Eğitsel Kol Çalışmalarını önemsemeleri gerekir. Öğrencinin sosyal gelişimi için oldukça gerekli olan Eğitsel Kol Çalışmalarının amaçları doğrultusunda uygulanması çok önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, resmi ve özel ilköğretim okullarındaki Eğitsel Kol Çalışmalarının, amaçlarına ulaşma düzeyini, öğrenci görüşlerine dayalı olarak ortaya koymaktır. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Devlet okullarındaki Eğitici Kol Çalışmalarının amaçları ne düzeyde gerçekleşmektedir?
2. Özel okullardaki Eğitici Kol Çalışmalarının amaçları ne düzeyde gerçekleşmektedir?
3. Devlet okulları ile özel okullar arasında EKÇ açısından fark var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın yöntemi, "betimleme yöntemi"dir. Bu yöntem olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan incelemelerde kullanılır.¹¹

Verilerin toplanmasında kullanılan anketin geliştirilmesinde İlköğretim Okulları Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği esas alınmıştır. Bu yönetmelik ve bu konudaki ilgili literatürün incelenmesiyle anketin deneme formu hazırlanmıştır. Deneme formu ilköğretim okulu öğretmenlerinin ve alan uzmanlarının görüşlerine dayanarak düzenlenmiş ve bir grup öğrenciye uygulanarak anket maddelerinin açık ve anlaşılabilirliği konusunda kendileriyle görüşülmüştür. Bu uygulamalar sonucunda, yirmi bir maddeden oluşan anketin son şekli oluşturulmuştur. Geliştirilen anketin Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı, 0,77 olarak bulunmuştur. Ankette yer alan ifadelerin puanları 1-1,79 arası *Hiç*, 1,80-2,59 arası, *Az*, 2,60-3,39 arası *Orta*, 3,40-4,19 arası *Çok*, 4,20-5,00 arası *Pek Çok* olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın evrenini 2003-2004 öğretim yılında Kayseri il merkezindeki resmi ve özel ilköğretim okullarının 8. sınıflarında okumakta olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı dönemde Kayseri il merkezindeki 184 resmi ilköğretim okulunda 12974, 12 özel ilköğretim okulunda 346 sekizinci sınıf öğrencisi öğrenim görmekteydi. Zaman ve maliyet zorlukları nedeniyle bu okullardan üçü resmi, üçü özel olmak üzere altı okul ve her okuldan ellişer öğrenci rasgele seçildi. Örnekleme alınan okullar araştırmacılar tarafından ziyaret edilerek, öğrencilere anket formları dağıtıldı. Anket formları araştırmacıların gözetiminde öğren-

¹¹ Saim Kaptan, Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri. Tekişik Web Ofset Tesisleri. Ankara, 1998.

çiler tarafından doldurulduktan sonra toplandı. Böylece 150'si resmi okullardan, 150'si özel okullardan olmak üzere toplam 300 öğrenciye anket uygulandı.

Veriler, normal dağılım gösterdiğinden, istatistiksel analizlerde Student t-testi uygulanmıştır. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Ankette yer alan her maddenin aritmetik ortalaması, standart sapması, t değeri ve serbestlik derecesi belirlenerek elde edilen veriler tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırma sonucunda elde edilen veriler analiz edildikten sonra hazırlanan tablo aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1. Resmi ve Özel ilköğretim Okullarındaki EKÇ'nin Amaçlarına Ulaşma Düzeyine Göre Ortalama, Standart Sapma ve t- testi Sonuçları

Eğitici Kol Çalışmaları	Grup	n	\bar{X}	S	Sd	t	p
1- Eğitici kolların tür ve sayıları belirlenirken öğrencilerin istekleri ne derece önemli oluyor?	A	150	2,98	1,09	298	2,06	040*
	B	150	2,68	1,40	298		
2- Eğitici kollara öğrenci seçilirken, sınıf öğretmenleri ne derece demokratik davranıyor?	A	150	3,38	1,19	298	,594	553
	B	150	3,30	1,32	298		
3- Eğitici kol çalışmalarının planlama ve yürütülmesinde öğrencilerin özellikleri, ilgi ve yetenekleri ne düzeyde gözletiliyor?	A	150	3,42	2,60	298	3,798	000*
	B	150	2,53	1,17	298		
4- Okullarınızda eğitici kol faaliyetlerine ayrılan mekan, ihtiyacımızı ne derece karşılıyor?	A	150	3,06	,94	298	,673	,501
	B	150	3,30	4,38	298		
5- Okullarınızda eğitici kol faaliyetlerine ayrılan zaman ne derece yeterlidir?	A	150	3,12	1,00	298	1,468	143
	B	150	3,32	1,39	298		
6- Eğitici kol çalışmaları ne derece grupça çalışma zevki aşıyor?	A	150	3,20	,95	298	7,950	000*
	B	150	2,18	1,26	298		
7- Eğitici kol çalışmaları, bireysel yeteneklerin keşfedilmesinde ve gelişmesini sağlamada ne derece yeterlidir?	A	150	3,18	1,07	298	5,661	000*
	B	150	2,44	1,19	298		

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 19 Yıl : 2005/2 (175-185 s.)

8- Eğitici kol çalışmaları, planlı ve düzenli çalışma alışkanlığı kazandırmada ne derece yeterlidir?	A	150	3,26	1,08	298	3,972	000*
	B	150	2,60	1,72	298		
9- Eğitici kol çalışmaları, boş zamanları etkili bir şekilde değerlendirme alışkanlığı kazandırmada ne derece yeterlidir?	A	150	3,06	1,08	298	3,030	003*
	B	150	2,63	1,34	298		
10- Maddi kaynak gerektiren kollara, okul idaresi gerekli yardımı ne derece yapıyor?	A	150	3,06	1,03	298	,521	603
	B	150	2,98	1,38	298		
11- Eğitici Kol Çalışmalarını yürütecek kurullar belirlenirken (genel kurul, yönetim kurulu gibi.) rehber öğretmen ne derece demokratik davranıyor?	A	150	3,24	1,23	298	,529	597
	B	150	3,16	1,38	298		
12- Eğitici Kol Çalışmalarında öğrenciler, sorumluluk alma ve görevlerini yerine getirmede ne derece istek duyuyorlar?	A	150	3,16	1,02	298	2,812	005*
	B	150	2,78	1,33	298		
13- Eğitici Kol Çalışmalarında rehber öğretmenler, çalışmaların daha etkili olabilmesi için, öğrencileri ne derece motive edebiliyorlar?	A	150	3,29	1,10	298	4,691	000*
	B	150	2,62	1,36	298		
14- Öğrenciler Eğitici Kol Çalışmalarının önemi ve gereği konusunda ne derece bilinçlidir?	A	150	3,20	,97	298	3,294	001*
	B	150	2,76	1,28	298		
15- Eğitici Kol Çalışmalarının belirlenmesinde ve planlanmasında çevrenin imkan ve şartları ne derece göz önüne alınıyor?	A	150	2,96	,94	298	1,911	057
	B	150	2,70	1,31	298		
16- Eğitici Kol Çalışmaları öğrencilere demokratik tutum ve alışkanlıkların kazandırılmasında ne derece yeterlidir?	A	150	3,09	1,08	298	3,531	000*
	B	150	2,60	1,26	298		
17- Eğitici kolun yıllık çalışma programlarında belirtilen hedefler ne derece gerçekleştiriliyor?	A	150	3,00	1,08	298	,036	971
	B	150	2,98	4,38	298		
18- Eğitici Kol Çalışmalarında öğrenciler fikir ve önerilerini ne derece belirtebiliyorlar?	A	150	3,24	1,06	298	,189	850
	B	150	3,31	4,17	298		

19- Eğitici Kol Çalışmaları, öğrencilere farklı görüş ve önerilere saygı duyma alışkanlığını ne derece kazandırıyor?	A	150	3,46	3,49	298	1,903	058
	B	150	2,88	1,31	298		
20- Okul yöneticileri, Eğitici Kol Çalışmalarını daha etkin bir hale getirmek için ne derece çaba gösteriyor?	A	150	3,08	1,10	298	3,004	003*
	B	150	2,65	1,34	298		
21- Eğitici kollar arasında ne derece işbirliği yapıyor?	A	150	3,00	1,14	298	4,157	000*
	B	150	2,41	1,32	298		

A= Devlet Okulu B= Özel Okul *p<0.05. sd= 298.

Tablo:1'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, eğitici kolların tür ve sayıları belirlenirken öğrencilerin istekleri ne derece önemli oluyor sorusuna verilen cevapların ortalaması devlet okulu öğrencileri için ($\bar{X}=2,98$), özel okul öğrencileri için ($\bar{X}=2,68$) 'dir. Buradan hareketle, hem devlet okullarında hem de özel okullarda öğrencilerin isteklerinin *orta* derecede önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Bu değerlendirme işlemi sonucunda iki grup arasında devlet okulları lehine fark vardır [$t(298)=2,06$, $p<.05$].

Eğitici Kol Çalışmalarının planlama ve yürütülmesinde öğrencilerin özellikleri, ilgi ve yeteneklerinin ne düzeyde gözetildiği sorusuna devlet okulu öğrencileri ($\bar{X}=3,42$) ortalama ile *çok*, özel okul öğrencileri ise ($\bar{X}=2,53$) ile *orta* düzeyde gözetildiğini belirtmişlerdir. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda gruplar arasında devlet okulları lehine anlamlı fark olduğu anlaşılmıştır [$t(298)=3.79$, $p<.05$].

Eğitici Kol Çalışmalarının ne derece grupla çalışma zevki aşıladığı sorusuna devlet okulları ($\bar{X}=3,20$), ortalama ile *orta* özel okullar ($\bar{X}=2,18$) ortalama ile *az* cevabını vermişlerdir. Buradan anlaşılacağı üzere devlet okulları grupla çalışma zevkini özel okullara kıyasla daha fazla vermektedir. İki grup arasında anlamlı fark vardır [$t(298)=7.95$, $p<.05$].

Eğitici Kol Çalışmaları, bireysel yeteneklerin keşfedilmesinde ve gelişmesini sağlamada ne derece yeterlidir sorusuna devlet okulları ($\bar{X}=3,18$) ortalama ile özel okullar ise ($\bar{X}=2,44$) ortalama ile *orta* düzeyde cevabını vermişlerdir. Gruplar arasında fark bulunmuştur [$t(298)=5.66$, $p<.05$].

Boş zamanları değerlendirme alışkanlığı kazandırma konusunda devlet okulları ve özel okullar sırası ile ($\bar{X}=3,06$) ve ($\bar{X}=2,63$) ortalama ile *orta* düzeyde kazandırdığını belirtmişlerdir. Gruplar arasında devlet okulları lehine fark vardır [$t(298)=3.03$, $p<.05$].

Eğitici Kol Çalışmalarında öğrencilerin sorumluluk alma ve görevlerini yerine getirme konusunda ne derece istekli oldukları maddesinde, devlet okulları ($\bar{X}=3,16$) ortalama ile *orta* özel okullar da ($\bar{X}=2,78$) ortalama ile *orta* cevabını

vermişlerdir. Gruplar arasında devlet okulları lehine fark bulunmuştur [t(298)=2.81, p<.05].

Eğitici Kol Çalışmalarında rehber öğretmenlerin, çalışmaların daha etkili olabilmesi için öğrencileri ne derece motive edebildikleri sorusuna devlet okulları ($\bar{X}=3,29$), özel okullar ($\bar{X}=2,62$) ortalama ile *orta* derece motive edildikleri cevabını vermişlerdir. Gruplar arasında fark vardır [t(298)=4.69, p<.05].

Eğitici Kol Çalışmaları öğrencilere farklı görüş ve önerilere saygı duyma alışkanlığını ne derece kazandırıyor, sorusuna devlet okulları ($\bar{X}= 3,46$) ortalama ile *çok*, özel okullar ($\bar{X}=2,88$) ortalama ile “orta” düzeyde cevabını vermişlerdir. Gruplar arasında fark vardır [t(298)=1.90, p>.05].

Öğretmenin her öğrencinin bireysel farklılıkları bulunduğunu bilmesi, öğretim sırasında bu farklılıkları göz önünde bulundurması gerekir.¹² Devlet okulu öğretmenlerinin özel okul öğretmenlerine kıyasla bireysel farklılıkları daha fazla gözetmesi, araştırmadan ortaya çıkan ilginç bir bulgu olarak yorumlanabilir, şöyle ki; özel okullar hem sahip oldukları imkanlar bakımından hem de sınıflardaki öğrenci sayısının azlığı bakımından devlet okullarına göre daha avantajlı durumdadır.

Eğitici kolların tür ve sayıları belirlenirken öğrencilerin isteklerinin orta düzeyde gözetilmesi, okulun gerek fiziki donanım yetersizliği, gerekse uygun eğitici kol rehber öğretmeni olmamasından kaynaklanıyor olabilir.

Okul çağı çocuğun sosyalleştiği bir dönem olduğu için çocuğun gruplara girme gereksinimi fazladır. Bu dönemde çocuk sosyalleşmeyi başaramaz ise ve bir gruba giremezse davranış bozuklukları gösterebilir. Okulda, çocuk sadece yaşatlarının arasına girmeye, gruba ait olmaya çalışmakla kalmaz, bu arada sınıfta başarı göstermesi, öğretmeni ve arkadaşları tarafından kabul edilmesi ve onlar arasında bir yerinin de olması gerekir.¹³ Özel okullardaki EKÇ’da öğrencilere grupla çalışma alışkanlığının yeterince kazandırılmayışı, öğretmenlerinin, işbirlikli öğrenme gibi grupla çalışmayı teşvik eden öğrenme yöntemlerini yeterince uygulayamamalarından kaynaklanıyor olabilir.

Öğrencilere, farklı görüş ve önerilere saygı duyma alışkanlığı kazandırma konusunda, özel okulların devlet okullarına kıyasla, daha düşük düzeyde çıkması, özel okul öğrencilerinin beklenti düzeylerinin devlet okulu öğrencilerine oranla daha yüksek olmasıyla ilişkilendirilebilir.

¹² Leyla Küçükahmet. Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003.

¹³ Berka Özdoğan, Çocuk ve Oyun. Anı Yayıncılık, Ankara, 1997.

Sonuçlar ve Öneriler

Sonuçlar:

Eğitici Kol Çalışmalarının devlet okullarında ve özel okullardaki etkililik düzeyinin karşılaştırıldığı bu araştırmada, eğitim öğretim programının bir parçası olan EKÇ'nin gerek devlet okullarında gerekse özel okullarda yeterince önemli görülmediği ve etkili bir biçimde uygulanmadığı ortaya çıkmıştır. Her iki grupta da faaliyetlerin etkililiği *orta* düzeyde tespit edilmiştir. Devlet okullarında EKÇ'nin etkililiği özel okullara oranla daha yüksek düzeyde tespit edilmiştir.

Eğitici kolların tür ve sayıları belirlenirken devlet okulu öğrencilerinin isteklerinin özel okul öğrencilerinin isteklerine oranla daha fazla önemsendiği sonucu ortaya çıkmıştır. Eğitici Kol Çalışmalarının planlama ve yürütülmesinde öğrencilerin özellikleri, ilgi ve yetenekleri devlet okullarında, özel okullara oranla daha fazla dikkate alınmaktadır. Grupla çalışma zevkini kazandırma, bireysel yeteneklerin keşfedilmesini ve gelişmesini sağlama, planlı ve düzenli çalışma alışkanlıkları kazandırma, boş zamanlarını etkili bir biçimde değerlendirme alışkanlığı kazandırma, öğrencilerde sorumluluk alma isteği uyandırma, öğrencilerin motivasyonunu arttırma, öğrencileri kol faaliyetlerinin gereği konusunda bilinçlendirme, öğrencilere demokratik tutum ve davranışlar kazandırma ve kollar arasında işbirliği sağlamada devlet okulları özel okullara kıyasla daha etkili bulunmuşlardır. Ayrıca devlet okullarındaki okul yöneticilerinin, eğitici kol faaliyetlerini daha etkin bir hale getirmek için özel okul yöneticilerinden daha fazla çaba gösterdikleri de araştırmanın sonuçları arasındadır.

Öneriler:

Özel okulların, öğrencilerin akademik başarılarına daha fazla önem vermesi, onların eğitsel çalışmaları daha az önemsemelerini gerektirmemeli aksine öğrencileri derslere daha iyi motive etmek ve onlardan azami düzeyde başarı sağlamak için EKÇ'na önem vermelidirler. Öğrencileri gelecek yaşama hazırlamada ve onlara kalıcı izli yaşantılar kazandırmada EKÇ dersler kadar önemli görünmektedir. Öğretmen ve öğrencilerin bu konuda daha fazla bilinçlenmeleri sağlanarak EKÇ'na verilen önem arttırılabilir. Özellikle özel okullarda velinin denetleyici gücü bu faaliyetler anlamında arttırılabilir ve velilerin daha da bilinçlenmesi sağlanarak onların da desteği alınabilir.

EKÇ öğrencilerin ilgi, istek, gereksinimleri doğrultusunda düzenlenirse öğrencinin aktif katılımı artacak bu da EKÇ'nin etkililiğini arttıracaktır. Eğitsel kol rehber öğretmenleri, eğitsel kollar için seçim yaparken, özellikle sınıflardaki sosyalleşmeyen, içine kapanık, arkadaşı olmayan öğrencileri EKÇ'na yönlendirebilirler. EKÇ bu tür öğrencilerin topluma kazandırılmasını sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Anonim, “İlköğretim, Lise ve Dengi Okullar Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği Tebliğler Dergisi”,06-06-1983 tarih ve 2140 sayılı yönetmelik:1-14.1983.
- Binbaşoğlu,Cavit. Genel Öğretim Bilgisi, Binbaşoğlu Yayınevi,Ankara,1988
- Cüceloğlu, Doğan, İnsan ve Davranışı. Psikolojinin Temel Kavramları. Remzi Kitabevi, İstanbul, 1991.
- Demirel Özcan “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı” Pegem A Yayıncılık, Ankara, 93-94,2004.
- Doğan, İsmail. Modern Toplumda Vatandaşlık Demokrasi ve İnsan Hakları (İnsan Haklarının Kültürel Temelleri), Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2001.
- <http://okulmeclisleri.meb.gov.tr/belgeler/onem.htm> 2004’te indirildi.
- Kaptan, Saim. Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri. Tekışık Web Ofset Tesisleri, Ankara, 1998.
- Karakütük, Kasım. Demokratik Laik Eğitim (Çağdaş Toplum Olmanın Yolu). Anı Yayıncılık Ankara, 2001.
- Kılbaş, Şükran. “Varoluşçu Eğitim Felsefesi Açısından Eğitsel Etkinlikler” Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 (19):32, 2000.
- Kılıççı,Yadigar. Okulda Ruh Sağlığı, Anı Yayıncılık, Ankara, 1992.
- Kocaoluk, M. Ş. Kocaoluk,F. Son Değişiklikleri ile İlköğretimde Temel Mevzuat ve Yönetmelikler, Kocaoluk Yayınevi, Adana, 2003.
- Küçükahmet, L. Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003.
- Özdoğan Berka. Çocuk ve Oyun. Anı Yayıncılık, Ankara,1997.
- Öktem, Ferhunde. “Okul Aile İşbirliği” Aile ve Eğitim, TED Yayınları. Ankara,1994.
- Özdoğan, Ayşe “Eğitsel Kol Çalışmalarının Sınıfa Etkisi” 2003. http://egitirim.inonu.edu.tr/Aozdoğan_ekc.htm 28. 04. 2004, 22: 30’da indirildi.
- Özpolat, A. Vahap. *Demokratik Davranışı İçselleştirme Aracı Olarak: Okullarda Eğitici Kol Çalışmaları* 2:19, 2001, <http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/sayı21/ozpolat.htm>(13.05.2004)21:53’de indirildi.